Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΌΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΊΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 15ης Ιουλίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρα 263 και 267 ΣΛΕΕ – Πράξη της Ένωσης η οποία δεν είναι νομικώς δεσμευτική – Δικαστικός έλεγχος – Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ) – Ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λιανικής τραπεζικής – Κύρος – Αρμοδιότητα της ΕΑΤ»

Στην υπόθεση C-911/19,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) με απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2019, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Δεκεμβρίου 2019, στο πλαίσιο της δίκης

Fédération bancaire française (FBF)

κατά

Autorité de contrôle prudentiel et de résolution (ACPR),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, E. Regan, M. Ilešič, L. Bay Larsen (εισηγητή), A. Kumin και N. Wahl, προέδρους τμήματος, E. Juhász, T. von Danwitz, C. Toader, L. S. Rossi, I. Jarukaitis και N. Jääskinen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Bobek

γραμματέας: M. Krausenböck, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Οκτωβρίου 2020,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Fédération bancaire française (FBF), εκπροσωπούμενη από τον F. Boucard, avocat,

– η Autorité de contrôle prudentiel et de résolution (ACPR), εκπροσωπούμενη από τον F. Rocheteau, avocat,

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. de Moustier και A. Daly,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών (ΕΑΤ), εκπροσωπούμενη από τους J. Overett Somnier και C. Carroll καθώς και από την I. Metin, επικουρούμενους από τους B. Kennelly, QC, και R. Mehta, barrister,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Δ. Τριανταφύλλου, V. Di Bucci και W. Mölls,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 15ης Απριλίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 263 και 267 ΣΛΕΕ καθώς και το κύρος των κατευθυντηρίων γραμμών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), της 22ας Μαρτίου 2016, σχετικά με τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λιανικής τραπεζικής (EBA/GL/2015/18) (στο εξής: επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές), υπό το πρίσμα του κανονισμού (ΕΕ) 1093/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής (Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών), την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 716/2009/ΕΚ και την κατάργηση της απόφασης 2009/78/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ 2010, L 331, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2015/2366 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015 (ΕΕ 2015, L 337, σ. 35) (στο εξής: κανονισμός 1093/2010).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Fédération bancaire française [Γαλλικής ένωσης τραπεζών] (FBF) και της Autorité de contrôle prudentiel et de résolution [Αρχής προληπτικής εποπτείας και εξυγίανσης] (ACPR), σχετικά με ανακοίνωση που εξέδωσε η δεύτερη με την οποία δήλωσε ότι συμμορφωνόταν προς τις επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές.

Το νομικό πλαίσιο

Η οδηγία 2007/64/ΕΚ

3 Το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ (ΕΕ 2007, L 319, σ. 1), όριζε τα εξής:

«Οι αρμόδιες αρχές χορηγούν άδεια μόνο εάν, ενόψει της ανάγκης να εξασφαλιστεί ορθή και συνετή διαχείριση ενός ιδρύματος πληρωμών, το ίδρυμα πληρωμών διαθέτει άρτιο οργανωτικό πλαίσιο σχετικά με τις υπηρεσίες πληρωμών, το οποίο περιλαμβάνει σαφή οργανωτική δομή με σαφείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, αποτελεσματικές διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς των κινδύνων τους οποίους αναλαμβάνει ή ενδέχεται να αναλάβει, καθώς και επαρκείς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, περιλαμβανομένων κατάλληλων διοικητικών

και λογιστικών διαδικασιών· το πλαίσιο, οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί είναι εκτενείς και ανάλογοι προς τη φύση, την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των υπηρεσιών πληρωμών που παρέχει το ίδρυμα πληρωμών.»

Η οδηγία 2009/110/ΕΚ

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/110/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος, την τροποποίηση των οδηγιών 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 2000/46/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 267, σ. 7), διευκρινίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη της παρούσας οδηγίας, το άρθρο 5, τα άρθρα 10 ως 15, το άρθρο 17 παράγραφος 7 και τα άρθρα 18 ως 25 της οδηγίας [2007/64] εφαρμόζονται στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος τηρουμένων των αναλογιών.»

Ο κανονισμός 1093/2010

5 Το άρθρο 1, παράγραφοι 2, 3 και 5, του κανονισμού 1093/2010 ορίζει τα εξής:

«2. Η [ΕΑΤ] ενεργεί στο πλαίσιο των εξουσιών που της εκχωρούνται από τον παρόντα κανονισμό και στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής [της οδηγίας 2009/110], […] [της οδηγίας] 2013/36/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με την πρόσβαση στη δραστηριότητα πιστωτικών ιδρυμάτων και την προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων επενδύσεων, για την τροποποίηση της οδηγίας 2002/87/ΕΚ και για την κατάργηση των οδηγιών 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ (ΕΕ 2013, L 176, σ. 338)] […], περιλαμβανομένων όλων των οδηγιών, των κανονισμών και των αποφάσεων που βασίζονται σε αυτές τις πράξεις, και κάθε άλλης νομικά δεσμευτικής πράξης της Ένωσης με την οποία ανατίθενται καθήκοντα στην [ΕΑΤ]. […]

3. Η [ΕΑΤ] ενεργεί επίσης στο πεδίο των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, των χρηματοοικονομικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων, των επιχειρήσεων επενδύσεων, των ιδρυμάτων πληρωμών και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, σε σχέση με τα θέματα που δεν εμπίπτουν άμεσα στις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 2, περιλαμβανομένων των θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης, ελέγχου και χρηματοοικονομικών αναφορών, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω δράσεις της [ΕΑΤ] είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής των πράξεων αυτών.

[…]

5. Ο σκοπός της [ΕΑΤ] είναι να προστατεύει το δημόσιο συμφέρον συμβάλλοντας στη βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος, προς όφελος της οικονομίας, των πολιτών και των επιχειρήσεων της Ένωσης. Η [ΕΑΤ] συμβάλλει:

[…]

ε) στη διασφάλιση της δέουσας ρύθμισης και εποπτείας της ανάληψης των πιστωτικών και λοιπών κινδύνων και

στ) στην ενίσχυση της προστασίας των πελατών.

[…]»

6 Το άρθρο 8, παράγραφοι 1, 1α και 2, του ως άνω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Η [ΕΑΤ] αναλαμβάνει τα ακόλουθα καθήκοντα:

α) συμβάλλει στην καθιέρωση κοινών ρυθμιστικών και εποπτικών προτύπων και πρακτικών υψηλής ποιότητας, ιδίως με την παροχή γνωμοδοτήσεων προς τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και με την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών, συστάσεων, σχεδίων ρυθμιστικών και εκτελεστικών τεχνικών προτύπων και άλλων μέτρων που βασίζονται στις νομοθετικές πράξεις στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1 παράγραφος 2·

[…]

β) συμβάλλει στη συνεπή εφαρμογή των νομικά δεσμευτικών ενωσιακών πράξεων, ιδίως συμβάλλοντας στη διαμόρφωση κοινής εποπτικής νοοτροπίας, διασφαλίζοντας τη συνεπή, αποδοτική και αποτελεσματική εφαρμογή των πράξεων στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1 παράγραφος 2, […]·

[…]

η) ενισχύει την προστασία των καταθετών και των επενδυτών,

[…]

1α. Κατά την άσκηση των καθηκόντων της σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, η [ΕΑΤ]:

α) κάνει χρήση όλων των εξουσιών που διαθέτει· […]

[…]

2. Για να εκπληρώσει τα καθήκοντα που ορίζονται στην παράγραφο 1, η [ΕΑΤ] διαθέτει τις εξουσίες που ορίζονται στον παρόντα κανονισμό και ειδικότερα να:

[…]

γ) εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις, όπως ορίζεται στο άρθρο 16,

[…]».

7 Το άρθρο 15, παράγραφος 4, του ίδιου κανονισμού έχει ως εξής:

«Τα εκτελεστικά τεχνικά πρότυπα εγκρίνονται με κανονισμούς ή αποφάσεις. […]»

8 Το άρθρο 16, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 1093/2010 ορίζει τα εξής:

«1. Για την καθιέρωση συνεπών, αποδοτικών και αποτελεσματικών εποπτικών πρακτικών στο ΕΣΧΕ [(Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοοικονομικής Εποπτείας)] και την εξασφάλιση της κοινής,

ομοιόμορφης και συνεπούς εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου, η [ΕΑΤ] εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις με αποδέκτες αρμόδιες αρχές ή χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

[…]

3. Οι αρμόδιες αρχές και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να συμμορφωθούν με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις.

Εντός δύο μηνών από την έκδοση κατευθυντήριας γραμμής ή σύστασης, κάθε αρμόδια αρχή επιβεβαιώνει εάν [συμμορφώνεται ή] προτίθεται να συμμορφωθεί προς την εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση. Σε περίπτωση που μια αρμόδια αρχή δεν συμμορφώνεται ή δεν προτίθεται να συμμορφωθεί, ενημερώνει την [ΕΑΤ], παραθέτοντας τους λόγους της.

[…]

Εφόσον αυτό επιτάσσει η εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή η σύσταση, τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα αναφέρουν κατά τρόπο σαφή και ενδελεχή κατά πόσο συμμορφώθηκαν προς την εν λόγω κατευθυντήρια γραμμή ή σύσταση.»

Η οδηγία 2013/36

9 Το άρθρο 74, παράγραφοι 1 έως 3, της οδηγίας 2013/36 διευκρινίζει τα εξής:

«1. Τα ιδρύματα θεσπίζουν άρτιο πλαίσιο διακυβέρνησης το οποίο να περιλαμβάνει σαφή οργανωτική διάρθρωση με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, αποτελεσματικές διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς των κινδύνων τους οποίους αναλαμβάνουν ή ενδέχεται να αναλάβουν, επαρκείς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου περιλαμβανομένων κατάλληλων διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών καθώς και πολιτικές και πρακτικές αποδοχών που να συνάδουν προς τις αρχές της ορθής και αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνων.

2. Το πλαίσιο, οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί της παραγράφου 1 πρέπει να είναι εκτενή και αναλογικά προς τη φύση, το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των κινδύνων που ενέχουν το επιχειρηματικό μοντέλο και οι δραστηριότητες του ιδρύματος. Λαμβάνονται υπόψη τα τεχνικά κριτήρια που ορίζονται στα άρθρα 76 έως 95.

3. Η ΕΑΤ εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές για τις ρυθμίσεις, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς που αναφέρονται στην παράγραφο 1, σύμφωνα με την παράγραφο 2.»

Η οδηγία 2014/17/ΕΕ

10 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/17/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις συμβάσεις πίστωσης για καταναλωτές για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία και την τροποποίηση των οδηγιών 2008/48/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 (ΕΕ 2014, L 60, σ. 34), ορίζει τα εξής:

«Όταν ο πιστωτικός φορέας, ο μεσίτης πιστώσεων ή ο εντεταλμένος αντιπρόσωπος εκπονεί πιστωτικά προϊόντα, χορηγεί, διαμεσολαβεί ή παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά με πίστωση και, κατά περίπτωση, συμπληρωματικές υπηρεσίες σε καταναλωτές ή όταν εκτελεί σύμβαση πίστωσης, τα

κράτη μέλη απαιτούν να ενεργεί με εντιμότητα, δικαιοσύνη, διαφάνεια και επαγγελματισμό λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των καταναλωτών. Σε ό,τι αφορά τη χορήγηση, διαμεσολάβηση ή παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σχετικά με πίστωση [και, κατά περίπτωση, συμπληρωματικών υπηρεσιών], οι δραστηριότητες βασίζονται σε πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του καταναλωτή και οποιαδήποτε ειδική απαίτηση έχει γνωστοποιήσει ο καταναλωτής, καθώς και σε εύλογες παραδοχές σχετικά με [τους κινδύνους για] την κατάσταση του καταναλωτή [κατά τη] διάρκεια της σύμβασης πίστωσης. […]»

11 Το άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο α′, τρίτο εδάφιο, της ως άνω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Η ΕΑΤ καταρτίζει σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων προκειμένου να καθορισθεί το ελάχιστο χρηματικό ποσό της ασφάλισης επαγγελματικής ευθύνης ή ανάλογης εγγύησης που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο του παρόντος στοιχείου, προς υποβολή στην Επιτροπή στις 21 Σεπτεμβρίου 2014. Η ΕΑΤ επανεξετάζει και, εάν είναι αναγκαίο, καταρτίζει σχέδια ρυθμιστικών τεχνικών προτύπων προκειμένου να τροποποιηθεί το ελάχιστο χρηματικό ποσό της ασφάλισης επαγγελματικής ευθύνης ή ανάλογης εγγύησης που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο του παρόντος στοιχείου, προς υποβολή στην Επιτροπή για πρώτη φορά στις 21 Μαρτίου 2018, και εφεξής ανά διετία.»

12 Το άρθρο 34, παράγραφοι 2 και 4, της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«2. […]

Εάν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής διαφωνεί με τις ενέργειες στις οποίες [προέβη] το κράτος μέλος υποδοχής, δύναται να παραπέμψει το θέμα στην ΕΑΤ και να ζητήσει τη βοήθειά της, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010. Στην περίπτωση αυτή, η ΕΑΤ μπορεί να ενεργήσει σύμφωνα με τις εξουσίες που της παρέχονται δυνάμει του εν λόγω άρθρου.

[…]

4. […]

Εάν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής δεν προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια εντός ενός μηνός από την προαναφερθείσα ενημέρωση ή εάν, παρά τις ενέργειες στις οποίες προέβη η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής, ένας μεσίτης πιστώσεων εξακολουθεί να ενεργεί με τρόπο σαφώς επιζήμιο για τα συμφέροντα των καταναλωτών του κράτους μέλους υποδοχής ή για την εύρυθμη λειτουργία των αγορών, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής:

[…]

β) δύναται να παραπέμψει το θέμα στην ΕΑΤ και να ζητήσει τη βοήθειά της, σύμφωνα με το άρθρο 19 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010. Στην περίπτωση αυτή, η ΕΑΤ μπορεί να ενεργήσει σύμφωνα με τις εξουσίες που της παρέχονται δυνάμει του εν λόγω άρθρου.»

13 Το άρθρο 37 της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«Οι αρμόδιες αρχές δύνανται να παραπέμπουν το ζήτημα στην ΕΑΤ σε περίπτωση που απορρίφθηκε αίτημα για συνεργασία, ιδίως όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών, ή δεν δόθηκε συνέχεια σε εύλογο χρονικό διάστημα, και να ζητούν τη βοήθεια της ΕΑΤ, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010. […]»

Η οδηγία 2015/2366

14 Το άρθρο 114 της οδηγίας 2015/2366 ορίζει τα εξής:

«Η οδηγία 2007/64/ΕΚ καταργείται με ισχύ από τις 13 Ιανουαρίου 2018.

Οποιαδήποτε παραπομπή στην καταργούμενη οδηγία νοείται ως παραπομπή στην παρούσα οδηγία και διαβάζεται σύμφωνα με τον πίνακα αντιστοιχίας του παραρτήματος ΙΙ της παρούσας οδηγίας.»

Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση

15 Η κατευθυντήρια γραμμή 23 των κατευθυντηρίων γραμμών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), της 27ης Σεπτεμβρίου 2011, σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση (EBA BS 2011 116 τελικό, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση), διευκρινίζει ότι τα οικεία ιδρύματα θέτουν σε εφαρμογή πολιτική έγκρισης νέων προϊόντων και καθορίζει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η πολιτική αυτή.

Οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές

16 Το σημείο 2 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει τα εξής:

«Οι κατευθυντήριες γραμμές παρουσιάζουν την άποψη της ΕΑΤ σχετικά με τις ενδεδειγμένες εποπτικές πρακτικές στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοοικονομικής Εποπτείας ή σχετικά με τον τρόπο ορθής εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας στον συγκεκριμένο τομέα. Οι αρμόδιες αρχές […] προς τις οποίες απευθύνονται οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να συμμορφωθούν ενσωματώνοντάς τες δεόντως στις πρακτικές τους (π.χ. τροποποιώντας το νομικό τους πλαίσιο ή τις εποπτικές διαδικασίες τους), συμπεριλαμβανομένων των σημείων στα οποία οι κατευθυντήριες γραμμές απευθύνονται κυρίως στα ιδρύματα.»

17 Το σημείο 3 των κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει τα εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να γνωστοποιήσουν στην ΕΑΤ εάν συμμορφώνονται ή προτίθενται να συμμορφωθούν προς τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, ή άλλως να εκθέσουν τους λόγους μη συμμόρφωσης […]»

18 Το σημείο 5 των κατευθυντηρίων γραμμών έχει ως εξής:

«Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές πραγματεύονται τη θέσπιση ρυθμίσεων επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων τόσο για παραγωγούς όσο και για τους διανομείς αυτών ως αναπόσπαστο τμήμα των γενικών οργανωτικών απαιτήσεων που συνδέονται με τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των εταιρειών. Αφορούν εσωτερικές διαδικασίες, λειτουργίες και στρατηγικές που στοχεύουν στον σχεδιασμό προϊόντων, στ[η διάθεσή] τους στην αγορά και στην αναθεώρηση αυτών καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Θεσπίζουν διαδικασίες σχετικές με τη διασφάλιση των συμφερόντων, των στόχων και των χαρακτηριστικών της αγοράς-στόχου. Εντούτοις, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν πραγματεύονται την καταλληλότητα των προϊόντων για μεμονωμένους καταναλωτές.»

19 Το σημείο 6 των ίδιων κατευθυντηρίων γραμμών έχει ως εξής:

«Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν για παραγωγούς και διανομείς προϊόντων που προσφέρονται και πωλούνται σε καταναλωτές και προσδιορίζουν τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων σε σχέση με:

– το άρθρο 74, παράγραφος 1, της οδηγίας [2013/36], το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας [2007/64] και το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας [2009/110], σε συνδυασμό με το άρθρο 10, παράγραφος 4, της [οδηγίας 2007/64], και

– το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας [2014/17].»

20 Τα σημεία 11 έως 14 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών καθορίζουν τις αρμόδιες αρχές που είναι οι αποδέκτες τους.

21 Το σημείο 15 των ως άνω κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει, μεταξύ άλλων, τις έννοιες του «παραγωγού» και του «προϊόντος» παραπέμποντας στις οδηγίες 2009/110, 2007/64, 2013/36 και 2014/17.

22 Η κατευθυντήρια γραμμή 1 των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει τα εξής:

«1.1 Ο παραγωγός οφείλει να θεσπίζει, να εφαρμόζει και να αναθεωρεί αποτελεσματικές ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων. Οι ρυθμίσεις πρέπει να στοχεύουν, όταν τα προϊόντα σχεδιάζονται και διατίθενται στην αγορά, (i) στο να διασφαλίζουν ότι λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα, οι στόχοι και τα χαρακτηριστικά των καταναλωτών, (ii) στο να αποφεύγονται ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις για τον καταναλωτή και (iii) στο να ελαχιστοποιούνται οι περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων.

1.2 Οι ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων πρέπει να επανεξετάζονται και να επικαιροποιούνται από τον παραγωγό σε τακτική βάση.

1.3 Όταν εισάγει στην αγορά ένα νέο προϊόν, ο παραγωγός πρέπει να διασφαλίζει ότι οι ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λαμβάνονται υπόψη στην πολιτική έγκρισης νέων προϊόντων (ΠΕΝΠ) σύμφωνα με την κατευθυντήρια γραμμή 23 των [κ]ατευθυντήριων γραμμών της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση […] στις περιπτώσεις όπου εφαρμόζονται οι [εν λόγω] κατευθυντήριες γραμμές.

[…]»

23 Η κατευθυντήρια γραμμή 2 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών διευκρινίζει τα εξής:

«2.1 Ο παραγωγός οφείλει να διασφαλίζει ότι οι ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων συνιστούν αναπόσπαστο τμήμα του πλαισίου διακυβέρνησης, διαχείρισης κινδύνου και εσωτερικού ελέγχου, όπως προβλέπεται στις [κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση], εφόσον συντρέχει περίπτωση. Προς τον σκοπό αυτό, το διοικητικό όργανο του παραγωγού πρέπει να εγκρίνει τη θέσπιση των ρυθμίσεων και τις επακόλουθες αναθεωρήσεις.

2.2 Τα ανώτατα διοικητικά στελέχη, με την υποστήριξη των λειτουργιών συμμόρφωσης και διαχείρισης κινδύνων του παραγωγού, πρέπει να είναι υπεύθυνα για τη διαρκή εσωτερική συμμόρφωση με τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων. Οφείλουν, κατά περιόδους, να ελέγχουν ότι οι ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων εξακολουθούν να είναι κατάλληλες και να ανταποκρίνονται στους στόχους, όπως ορίζονται στην κατευθυντήρια γραμμή 1.1 ανωτέρω, και πρέπει να προτείνουν στο διοικητικό όργανο την τροποποίηση των ρυθμίσεων, εφόσον δεν συντρέχουν πλέον οι ως άνω συνθήκες.

2.3 Οι ευθύνες για την επίβλεψη της εν λόγω διαδικασίας από τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων και τη λειτουργία συμμόρφωσης πρέπει να ενσωματώνονται στο σύνηθες πεδίο καθηκόντων τους, όπως περιγράφεται στις κατευθυντήριες γραμμές 25, 26 και 28 [των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση], εφόσον συντρέχει περίπτωση.

2.4 Τα ανώτερα διοικητικά στελέχη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι το προσωπικό που εμπλέκεται στον σχεδιασμό ενός προϊόντος είναι εξοικειωμένο και ακολουθεί τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων του παραγωγού· είναι ικανό και καταλλήλως καταρτισμένο· και κατανοεί και είναι εξοικειωμένο με τις ιδιότητες, χαρακτηριστικά και κινδύνους του προϊόντος.»

24 Οι κατευθυντήριες γραμμές 3 έως 8 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών καθορίζουν τις αρχές που αφορούν, αντιστοίχως, την αγορά στόχο, τη δοκιμή προϊόντος, την παρακολούθηση προϊόντος, τις διορθωτικές ενέργειες, τους διαύλους διανομής και τις πληροφορίες για τους διανομείς.

25 Οι κατευθυντήριες γραμμές 9 έως 12 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών αφορούν τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων για διανομείς.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

26 Στις 8 Σεπτεμβρίου 2017 η ACPR δημοσίευσε στον ιστότοπό της ανακοίνωση με την οποία, αφενός, δήλωσε ότι συμμορφωνόταν προς τις επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές και, αφετέρου, διευκρίνισε ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές ίσχυαν για τα πιστωτικά ιδρύματα, τα ιδρύματα πληρωμών και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος που υπέκειντο στον έλεγχό της.

27 Στις 8 Νοεμβρίου 2017 η FBF υπέβαλε ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία) αίτηση ακυρώσεως κατά της ανακοινώσεως αυτής.

28 Προς στήριξη της αιτήσεως ακυρώσεως, η FBF υποστήριξε ότι η εν λόγω ανακοίνωση βασιζόταν στις επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές και ότι η ΕΑΤ δεν μπορούσε να εκδώσει τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές παρά μόνον καθ' υπέρβαση της αρμοδιότητάς της.

29 Έχοντας διαπιστώσει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη ανακοίνωση της ACPR πρέπει να θεωρηθεί βλαπτική για την FBF, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου, η FBF δεν δύναται να αμφισβητήσει κατ' ένσταση το κύρος των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών σε περίπτωση στην οποία θα είχε κριθεί ότι ενομιμοποιείτο να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατ' αυτών δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Διερωτάται κατά συνέπεια αν η FBF είχε εν προκειμένω τη δυνατότητα να ασκήσει τέτοιο ένδικο βοήθημα.

30 Για την περίπτωση που το Δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υπήρχε τέτοια δυνατότητα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να εκτιμήσει βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ το κύρος των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών και σχετικά με το παραδεκτό της κατ' ένσταση αμφισβήτησης του κύρους των ως άνω κατευθυντηρίων γραμμών από επαγγελματική ένωση την οποία οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν αφορούν ούτε άμεσα ούτε ατομικά.

31 Για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ότι η FBF μπορούσε πράγματι παραδεκτώς να αμφισβητήσει, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, το κύρος των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών, το αιτούν δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να υποβάλει στο Δικαστήριο το ερώτημα αν η ΕΑΤ υπερέβη τις αρμοδιότητές της εκδίδοντας τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές.

32 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, συναφώς, ότι καμία από τις πράξεις της Ένωσης που παρατίθενται στο σημείο 6 των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών δεν περιέχει διάταξη σχετική με τη διακυβέρνηση των προϊόντων λιανικής τραπεζικής, εξαιρουμένων των συμβάσεων πίστωσης με καταναλωτές που αφορούν ακίνητα προοριζόμενα για κατοικία. Εξάλλου, καμία από τις εν λόγω πράξεις δεν περιέχει διάταξη που να εξουσιοδοτεί την ΕΑΤ να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διακυβέρνηση προϊόντων λιανικής τραπεζικής.

33 Εντούτοις, δεν αποκλείεται η αρμοδιότητα της ΕΑΤ να εκδώσει τις επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές να μπορεί να στηριχθεί στους σκοπούς που τάσσει για την αρχή αυτή το άρθρο 1, παράγραφος 5, του κανονισμού 1093/2010 ή στην αποστολή εποπτείας των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων που ανατίθεται στην εν λόγω αρχή βάσει του άρθρου 9, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Μπορούν οι κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες εκδίδονται από ευρωπαϊκή εποπτική αρχή να αποτελέσουν αντικείμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 263 [ΣΛΕΕ] προσφυγής ακυρώσεως; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί μια επαγγελματική ένωση να αμφισβητήσει παραδεκτώς, μέσω προσφυγής ακυρώσεως, το κύρος κατευθυντήριων γραμμών οι οποίες απευθύνονται στα μέλη της, τα συμφέροντα των οποίων προασπίζεται, και οι οποίες δεν την αφορούν ούτε άμεσα ούτε ατομικά;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως σε ένα εκ των δύο ερωτημάτων που διατυπώνονται στο [πρώτο ερώτημα], μπορούν οι κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες εκδίδονται από ευρωπαϊκή εποπτική αρχή να αποτελέσουν αντικείμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 267 [ΣΛΕΕ] προδικαστικής παραπομπής; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, μπορεί μια επαγγελματική ένωση να αμφισβητήσει παραδεκτώς, μέσω ενστάσεως, το κύρος κατευθυντήριων γραμμών οι οποίες απευθύνονται στα μέλη της, τα συμφέροντα των οποίων προασπίζεται, και οι οποίες δεν την αφορούν ούτε άμεσα ούτε ατομικά;

3) Στην περίπτωση που κριθεί ότι η Fédération bancaire française (Γαλλική ένωση τραπεζών) παραδεκτώς προσβάλλει, μέσω ενστάσεως, τις [επίμαχες] κατευθυντήριες γραμμές, υπερέβη η [ΕΑΤ], διά της εκδόσεως των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, τις αρμοδιότητες που της έχουν ανατεθεί βάσει του κανονισμού 1093/2010 […];»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

35 Με το πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 263 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πράξεις όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου αυτού.

36 Από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως κατά το άρθρο 263 ΣΛΕΕ μπορούν να αποτελέσουν όλα, ανεξαρτήτως της μορφής τους, τα μέτρα που θεσπίζονται από τα θεσμικά όργανα, τα όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης τα οποία έχουν ως σκοπό να παραγάγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 31, και της 26ης Μαρτίου 2019, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-621/16 P, EU:C:2019:251, σκέψη 44 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

37 Αντιστρόφως, δεν υπόκεινται στον δικαστικό έλεγχο που προβλέπεται από το άρθρο 263 ΣΛΕΕ οι πράξεις της Ένωσης οι οποίες δεν παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα (πρβλ. αποφάσεις της 12ης Σεπτεμβρίου 2006, Reynolds Tobacco κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-131/03 P, EU:C:2006:541, σκέψη 55, και της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 27).

38 Για να διαπιστωθεί αν μια προσβαλλόμενη πράξη παράγει δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, πρέπει, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, να εξετάζεται η ουσία της και να εκτιμώνται τα αποτελέσματά της με γνώμονα αντικειμενικά κριτήρια, όπως το περιεχόμενο της εν λόγω πράξης, λαμβανομένων ενδεχομένως υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου εκδόθηκε και των εξουσιών του θεσμικού οργάνου, του οργάνου ή του οργανισμού της Ένωσης που την εξέδωσε (πρβλ. αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2017, Ρουμανία κατά Επιτροπής, C-599/15 P, EU:C:2017:801, σκέψη 48, και της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 32).

39 Εν προκειμένω, κατά πρώτον, όσον αφορά το περιεχόμενο των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών, από το γράμμα του σημείου 2 των ως άνω κατευθυντηρίων γραμμών, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο «Καθεστώς των κατευθυντήριων γραμμών», προκύπτει, πρώτον, ότι σε αυτές παρουσιάζεται απλώς η «άποψη της ΕΑΤ σχετικά με τις ενδεδειγμένες εποπτικές πρακτικές στο πλαίσιο του [ΕΣΧΕ] ή σχετικά με τον τρόπο ορθής εφαρμογής της ενωσιακής νομοθεσίας στον συγκεκριμένο τομέα».

40 Επισημαίνεται, δεύτερον, ότι γενικώς οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές είναι διατυπωμένες κατά μη επιτακτικό τρόπο.

41 Τρίτον, τα σημεία 11 έως 14 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών διευκρινίζουν ότι αποδέκτες τους είναι μόνον οι αρμόδιες αρχές που μνημονεύονται στα σημεία αυτά, ενώ το σημείο 3 των ως άνω κατευθυντηρίων γραμμών ορίζει, παραπέμποντας στο άρθρο 16, παράγραφος 3, του

κανονισμού 1093/2010, ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να γνωστοποιήσουν στην ΕΑΤ εάν συμμορφώνονται ή προτίθενται να συμμορφωθούν προς τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές ή άλλως να εκθέσουν τους λόγους μη συμμόρφωσης προς αυτές.

42 Κατά δεύτερον, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές καθώς και τις εξουσίες του φορέα που τις εξέδωσε, διαπιστώνεται καταρχάς ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ υπόκεινται, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1093/2010, στο ίδιο νομικό καθεστώς με τις «συστάσεις» της ΕΑΤ, οι οποίες δεν δεσμεύουν τους αποδέκτες τους, σύμφωνα με το άρθρο 288 ΣΛΕΕ, πέμπτο εδάφιο, και ως εκ τούτου δεν έχουν καταρχήν δεσμευτική ισχύ (πρβλ. απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 30).

43 Έπειτα, το άρθρο 16, παράγραφος 3, του ως άνω κανονισμού προβλέπει μεν ότι οι αρμόδιες αρχές και τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να συμμορφωθούν με τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ, πλην όμως η διάταξη αυτή διευκρινίζει ότι οι εν λόγω αρχές επιβεβαιώνουν εάν συμμορφώνονται ή προτίθενται να συμμορφωθούν προς τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές και ότι, αν αυτό δεν συμβαίνει, ενημερώνουν την ΕΑΤ για την επιλογή τους παραθέτοντας τους λόγους τους.

44 Επομένως, από την εν λόγω διάταξη προκύπτει ότι οι αρχές αυτές δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται προς τις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά, όπως υπογραμμίστηκε στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως ειδικώς σε σχέση με τις επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές, έχουν τη δυνατότητα να παρεκκλίνουν από αυτές και σε μια τέτοια περίπτωση πρέπει να αιτιολογήσουν τη στάση τους.

45 Οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ δεν μπορούν, επομένως, να θεωρούνται ότι παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα για τις αρμόδιες αρχές (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 15ης Σεπτεμβρίου 2016, Koninklijke KPN κ.λπ., C-28/15, EU:C:2016:692, σκέψεις 34 και 35).

46 Ομοίως, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ παράγουν, αυτές καθεαυτές, δεσμευτικά αποτελέσματα έναντι των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, στο μέτρο που το άρθρο 16, παράγραφος 3, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού 1093/2010 ορίζει ότι τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα υποχρεούνται μόνο να αναφέρουν κατά τρόπο σαφή και ενδελεχή κατά πόσο συμμορφώθηκαν με τις ως άνω κατευθυντήριες γραμμές.

47 Τέλος, επισημαίνεται ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ διαφέρουν κατά τούτο από τα εκτελεστικά τεχνικά πρότυπα που καταρτίζονται από την αρχή αυτή, τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 4, του ως άνω κανονισμού, εγκρίνονται με κανονισμούς ή αποφάσεις.

48 Προκύπτει επομένως ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, επιτρέποντας στην ΕΑΤ να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις, θέλησε να εξοπλίσει την αρχή αυτή με ένα μέσο προτροπής και πειθούς διαφορετικό από την εξουσία να εκδίδει πράξεις δεσμευτικής ισχύος (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 26).

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές αποσκοπούν στην παραγωγή δεσμευτικών έννομων αποτελεσμάτων, κατά την έννοια της νομολογίας που υπομνήσθηκε στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως.

50 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, στο πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 263 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πράξεις όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου αυτού.

Επί του δευτέρου σκέλους του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

51 Δεδομένης της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος αυτού.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

Επί του πρώτου σκέλους του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

52 Με το πρώτο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 267 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, δυνάμει του άρθρου αυτού, να εκτιμήσει το κύρος πράξεων όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές.

53 Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, το άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο β', ΣΕΕ και το άρθρο 267, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', ΣΛΕΕ προβλέπουν ότι το Δικαστήριο αποφαίνεται με προδικαστικές αποφάσεις επί της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης και επί του κύρους των πράξεων των θεσμικών οργάνων της Ένωσης χωρίς να εξαιρείται κανένα είδος πράξης (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 8, και της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 44).

54 Επομένως, μολονότι το άρθρο 263 ΣΛΕΕ αποκλείει τον έλεγχο του Δικαστηρίου επί των πράξεων που δεν παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, το Δικαστήριο δύναται, βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, να εκτιμήσει το κύρος τέτοιων πράξεων όταν αποφαίνεται με προδικαστικές αποφάσεις (πρβλ. απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2018, Βέλγιο κατά Επιτροπής, C-16/16 P, EU:C:2018:79, σκέψη 44).

55 Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 39 έως 49 της παρούσας αποφάσεως, οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές δεν παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα δεν αναιρεί την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί του κύρους τους στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως.

56 Το Δικαστήριο έχει άλλωστε κρίνει εαυτό αρμόδιο να αποφανθεί προδικαστικώς επί του κύρους μιας σύστασης της ΕΑΤ μη παράγουσας δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα (πρβλ. απόφαση της 25ης Μαρτίου 2021, Balgarska Narodna Banka, C-501/18, EU:C:2021:249, σκέψη 83).

57 Επομένως, στο πρώτο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 267 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, δυνάμει του άρθρου αυτού, να εκτιμήσει το κύρος πράξεων όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές.

Επί του δευτέρου σκέλους του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

58 Με το δεύτερο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει να εξαρτάται το παραδεκτό, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας προβαλλόμενης κατά πράξεως της Ένωσης από την προϋπόθεση ότι η πράξη αυτή αφορά άμεσα και ατομικά τον διάδικο ο οποίος προβάλλει την ένσταση.

59 Επισημαίνεται ότι το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ αναφέρει πράγματι τις πράξεις που αφορούν άμεσα και ατομικά ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο μεταξύ των πράξεων της Ένωσης κατά των οποίων μπορεί το πρόσωπο αυτό να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου, πλην όμως σκοπός της διάταξης αυτής δεν είναι να καθορίσει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες το κύρος μιας πράξης της Ένωσης μπορεί να αμφισβητηθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

60 Εξάλλου, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η Συνθήκη ΛΕΕ, με τα άρθρα της 263 και 277, αφενός, και με το άρθρο της 267, αφετέρου, καθιέρωσε ένα πλήρες σύστημα ένδικων βοηθημάτων και διαδικασιών για τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης, αναθέτοντας τον έλεγχο αυτόν στον δικαστή της Ένωσης (απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 92 καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

61 Πρέπει να προστεθεί ότι στα κράτη μέλη εναπόκειται να προβλέψουν ένα σύστημα ένδικων βοηθημάτων και διαδικασιών προκειμένου να εξασφαλίσουν τον σεβασμό του θεμελιώδους δικαιώματος στην παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 100 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

62 Ελλείψει σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης, εναπόκειται συνεπώς στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να καθορίσει, τηρουμένης της απαίτησης που μνημονεύεται στην προηγούμενη σκέψη καθώς και των αρχών της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας, τα αρμόδια δικαστήρια και να ρυθμίσει τους δικονομικούς κανόνες άσκησης των ενδίκων βοηθημάτων για τη διαφύλαξη των δικαιωμάτων που αντλούν οι διάδικοι από το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 102 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

63 Εφόσον προς τον σκοπό αυτό πρέπει να διασφαλίζεται στους διαδίκους, στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας, το δικαίωμα να αμφισβητούν ενώπιον των δικαστηρίων τη νομιμότητα οποιασδήποτε αποφάσεως ή οποιουδήποτε άλλου εθνικού μέτρου σχετικά με την εφαρμογή, ως προς τους ίδιους, γενικής ισχύος πράξεως της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 94 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία), ουδόλως προκύπτει από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ ότι η διάταξη αυτή αντιτίθεται σε εθνικούς κανόνες που παρέχουν τη δυνατότητα στους διαδίκους να επικαλεστούν κατ' ένσταση, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, την έλλειψη κύρους μιας γενικής ισχύος πράξεως της Ένωσης εκτός του πλαισίου διαφορών με αντικείμενο την εφαρμογή ως προς τους ίδιους μιας τέτοιας πράξεως.

64 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει αντιθέτως ότι μια αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με αντικείμενο την εκτίμηση του κύρους πρέπει να θεωρείται παραδεκτή εφόσον έχει υποβληθεί επ' ευκαιρία πραγματικής διαφοράς, στο πλαίσιο της οποίας ανακύπτει παρεμπιπτόντως το ζήτημα του κύρους μιας πράξης της Ένωσης, έστω και αν δεν έχει ληφθεί, έναντι του διαδίκου τον οποίο αφορά η υπόθεση της κύριας δίκης, μέτρο εφαρμογής της πράξης αυτής (πρβλ. αποφάσεις της 3ης Ιουνίου 2008, Intertanko κ.λπ., C-308/06, EU:C:2008:312, σκέψεις 33 και 34· της 16ης Ιουνίου 2015, Gauweiler κ.λπ., C-62/14, EU:C:2015:400, σκέψη 29, και της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express, C-643/16, EU:C:2018:67, σκέψη 30).

65 Επομένως, στο δεύτερο σκέλος του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει να εξαρτάται το παραδεκτό ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας προβαλλόμενης κατά πράξεως της Ένωσης ενώπιον εθνικού δικαστηρίου από την προϋπόθεση ότι η πράξη αυτή αφορά άμεσα και ατομικά τον διάδικο ο οποίος προβάλλει την ένσταση.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

66 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' ουσίαν, ως προς το κύρος των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών υπό το πρίσμα των διατάξεων του κανονισμού 1093/2010 που καθορίζουν τις αρμοδιότητες της ΕΑΤ.

67 Εφόσον από τον κανονισμό 1093/2010 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης έθεσε σαφή όρια, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, στην εξουσία της ΕΑΤ να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές, η άσκηση της εξουσίας αυτής πρέπει να μπορεί να υπόκειται σε αυστηρό δικαστικό έλεγχο βάσει των ως άνω αντικειμενικών κριτηρίων (πρβλ. απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2014, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-270/12, EU:C:2014:18, σκέψεις 41 και 53).

68 Το γεγονός ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές δεν παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 39 έως 49 της παρούσας αποφάσεως, δεν είναι ικανό να επηρεάσει την έκταση του ελέγχου αυτού.

69 Ειδικότερα, όπως υπομνήσθηκε στις σκέψεις 43 και 48 της παρούσας αποφάσεως, η εκ μέρους της ΕΑΤ έκδοση των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών έχει ως σκοπό την άσκηση εξουσίας προτροπής και πειθούς έναντι των αρμοδίων αρχών και των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, καθόσον αυτά πρέπει να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για να συμμορφωθούν με τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές, οι δε αρμόδιες αρχές πρέπει να επιβεβαιώσουν εάν συμμορφώνονται ή προτίθενται να συμμορφωθούν προς τις εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές και, αν αυτό δεν συμβαίνει, να αιτιολογήσουν τη στάση τους.

70 Ειδικότερα, οι κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να ωθήσουν τις αρμόδιες αρχές να θεσπίσουν, όπως έπραξε η ACPR στην υπόθεση της κύριας δίκης, πράξεις του εθνικού δικαίου που παροτρύνουν τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα να μεταβάλουν σε σημαντικό βαθμό τις πρακτικές τους ή να λάβουν υπόψη, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 51 των προτάσεών του, την τήρηση των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΑΤ κατά την εξέταση της ατομικής καταστάσεως των ιδρυμάτων αυτών.

71 Τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν επίσης να λαμβάνουν υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ κατά την επίλυση των διαφορών που υποβάλλονται στην κρίση τους, ιδίως όταν οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές αποσκοπούν, όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές, στη

συμπλήρωση δεσμευτικού χαρακτήρα διατάξεων του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 1989, Grimaldi, C-322/88, EU:C:1989:646, σκέψη 18, και της 25ης Μαρτίου 2021, Balgarska Narodna Banka, C-501/18, EU:C:2021:249, σκέψη 80).

72 Εξάλλου, αν γινόταν δεκτό ότι η ΕΑΤ μπορεί ελεύθερα να εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές ανεξαρτήτως του ειδικού πλαισίου που έχει θεσπίσει ο νομοθέτης της Ένωσης, θα θιγόταν η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των θεσμικών και λοιπών οργάνων και των οργανισμών της Ένωσης.

73 Βεβαίως, η εκ μέρους της ΕΑΤ έκδοση κατευθυντηρίων γραμμών τελεί υπό την επιφύλαξη της δυνατότητας του νομοθέτη της Ένωσης να θεσπίσει, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του απονέμει το πρωτογενές δίκαιο, πράξη παράγουσα δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα η οποία να θέτει κανόνες διαφορετικούς από τα πρότυπα που συστήνει η ΕΑΤ, γεγονός που θα συνεπαγόταν παραμερισμό των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών.

74 Ωστόσο, τούτο δεν αναιρεί την απαίτηση που υπενθυμίζεται στη σκέψη 67 της παρούσας αποφάσεως, κατά την οποία η ΕΑΤ υποχρεούται να ενεργεί σύμφωνα με το σαφές πλαίσιο που καθορίζει, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, ο νομοθέτης της Ένωσης με τον κανονισμό 1093/2010.

75 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η ΕΑΤ είναι αρμόδια να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές μόνο στο μέτρο που ρητώς προβλέπει ο νομοθέτης της Ένωσης και ότι το Δικαστήριο, προκειμένου να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα, οφείλει να εξακριβώσει αν οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΑΤ, όπως αυτές ορίζονται από τον εν λόγω νομοθέτη.

76 Προς τον σκοπό αυτό διαπιστώνεται ότι, όσον αφορά την έκταση των αρμοδιοτήτων που απονέμονται στην ΕΑΤ από τον νομοθέτη της Ένωσης, το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010 ορίζει ότι η ΕΑΤ ενεργεί στο πλαίσιο των εξουσιών που της ανατίθενται από τον κανονισμό αυτόν και στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής σειράς πράξεων που απαριθμούνται στη συγκεκριμένη διάταξη, περιλαμβανομένων όλων των οδηγιών, των κανονισμών και των αποφάσεων που βασίζονται στις πράξεις αυτές, καθώς και κάθε άλλης νομικά δεσμευτικής πράξης με την οποία ανατίθενται καθήκοντα στην ΕΑΤ.

77 Το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1093/2010 προβλέπει ότι η ΕΑΤ ενεργεί επίσης στο πεδίο των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων, των χρηματοοικονομικών ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων, των επιχειρήσεων επενδύσεων, των ιδρυμάτων πληρωμών και των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος, σε σχέση με τα θέματα που δεν εμπίπτουν άμεσα στις πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού, περιλαμβανομένων των θεμάτων εταιρικής διακυβέρνησης, ελέγχου και χρηματοοικονομικών αναφορών, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω δράσεις της ΕΑΤ είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής των πράξεων αυτών.

78 Όσον αφορά ειδικότερα την εξουσία της ΕΑΤ να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές, το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1093/2010 προβλέπει ότι στην ΕΑΤ έχει ανατεθεί το καθήκον να συμβάλλει στην καθιέρωση κοινών ρυθμιστικών και εποπτικών προτύπων και πρακτικών υψηλής ποιότητας, ιδίως με την κατάρτιση κατευθυντηρίων γραμμών και συστάσεων που βασίζονται στις νομοθετικές πράξεις της Ένωσης στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού.

79 Το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1093/2010 ορίζει ότι, προς εκπλήρωση των «καθηκόντων» που ορίζονται στην παράγραφο 1 του ίδιου άρθρου, η ΕΑΤ διαθέτει την εξουσία να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 16 του ίδιου κανονισμού, ενώ η παράγραφος 1α του ως άνω άρθρου διευκρινίζει ότι, κατά την άσκηση των καθηκόντων της σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό, η ΕΑΤ κάνει χρήση όλων των εξουσιών που διαθέτει.

80 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι στα καθήκοντα που ανατίθενται στην ΕΑΤ συγκαταλέγονται, μεταξύ άλλων, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχεία β′ και η′, του κανονισμού 1093/2010, η συμβολή στη συνεπή εφαρμογή των νομικώς δεσμευτικών πράξεων της Ένωσης, ιδίως μέσω συμμετοχής στη διαμόρφωση κοινής εποπτικής νοοτροπίας, διασφαλιζομένης της συνεπούς, αποδοτικής και αποτελεσματικής εφαρμογής των πράξεων στις οποίες παραπέμπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού, καθώς και η ενίσχυση της προστασίας των καταθετών και των επενδυτών.

81 Εξάλλου, το άρθρο 16 του κανονισμού 1093/2010, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο γ′, του ίδιου κανονισμού και το οποίο μνημονεύουν οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές ως νομική βάση τους, ορίζει στην παράγραφο 1 ότι, για την καθιέρωση συνεπών, αποδοτικών και αποτελεσματικών εποπτικών πρακτικών στο ΕΣΧΕ και την εξασφάλιση της κοινής, ομοιόμορφης και συνεπούς εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, η ΕΑΤ εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές και συστάσεις με αποδέκτες αρμόδιες αρχές ή χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

82 Περαιτέρω, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 5, του κανονισμού 1093/2010, ο σκοπός της ΕΑΤ είναι να προστατεύει το δημόσιο συμφέρον συμβάλλοντας στη βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος, προς όφελος της οικονομίας, των πολιτών και των επιχειρήσεων της Ένωσης. Το άρθρο 1, παράγραφος 5, στοιχεία ε′ και στ′, του ως άνω κανονισμού διευκρινίζει επίσης ότι η ΕΑΤ συμβάλλει ιδίως στη διασφάλιση της δέουσας ρύθμισης και εποπτείας της ανάληψης των πιστωτικών και λοιπών κινδύνων και στην ενίσχυση της προστασίας των πελατών.

83 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, διαπιστώνεται, αφενός, ότι το κύρος των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΑΤ προϋποθέτει τόσο ότι τηρούνται οι διατάξεις του κανονισμού 1093/2010 οι οποίες οριοθετούν συγκεκριμένα την εξουσία της ΕΑΤ να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές όσο και ότι οι ως άνω κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΕΑΤ που καθορίζεται από το άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 3, του ως άνω κανονισμού μέσω παραπομπής στην εφαρμογή ορισμένων πράξεων της Ένωσης, όπως εξάλλου επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του ως άνω κανονισμού προβλέπει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑΤ πρέπει να βασίζονται στις πράξεις της Ένωσης τις οποίες αναφέρει το άρθρο 1, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού.

84 Αφετέρου, όπως προκύπτει ειδικότερα από τις σκέψεις 77 και 80 έως 82 της παρούσας αποφάσεως, προκειμένου να εξασφαλίσει την κοινή, ομοιόμορφη και συνεπή εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, η ΕΑΤ δύναται να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις υποχρεώσεις προληπτικής εποπτείας που βαρύνουν τα οικεία ιδρύματα, ιδίως προκειμένου να προστατευθούν τα συμφέροντα των καταθετών και των επενδυτών μέσω της δημιουργίας κατάλληλου πλαισίου για την ανάληψη οικονομικών κινδύνων, από κανένα δε στοιχείο του κανονισμού 1093/2010 δεν μπορεί να συναχθεί ότι αποκλείονται από την εξουσία αυτή μέτρα σχετικά με τον σχεδιασμό και την εμπορία των προϊόντων, εφόσον τα μέτρα αυτά εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΕΑΤ, όπως προσδιορίζεται στη σκέψη 83 της παρούσας αποφάσεως.

85 Εν προκειμένω, σε σχέση το περιεχόμενο των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών, από το σημείο 5, που φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο», προκύπτει ότι οι κατευθυντήριες γραμμές αφορούν, αφενός, τη θέσπιση ρυθμίσεων επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων, ως αναπόσπαστο τμήμα των οργανωτικών απαιτήσεων που συνδέονται με τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των εταιριών, και, αφετέρου, εσωτερικές διαδικασίες, λειτουργίες και στρατηγικές που στοχεύουν στον σχεδιασμό προϊόντων, στη διάθεσή τους στην αγορά και στην αναθεώρησή τους καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Το εν λόγω σημείο 5 διευκρινίζει επίσης ότι σκοπός των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών είναι η θέσπιση διαδικασιών σχετικές με τη διασφάλιση των συμφερόντων, των στόχων και των χαρακτηριστικών της αγοράς-στόχου.

86 Προς τούτο, καταρχάς, η κατευθυντήρια γραμμή 1 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπει ότι, όταν τα προϊόντα σχεδιάζονται και διατίθενται στην αγορά, οι θεσπιζόμενες ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων πρέπει να στοχεύουν μεταξύ άλλων στο να λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα, οι στόχοι και τα χαρακτηριστικά των καταναλωτών και στο να αποφεύγονται ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις για τον καταναλωτή.

87 Η ως άνω κατευθυντήρια γραμμή συστήνει επίσης την επανεξέταση και την επικαιροποίηση σε τακτική βάση των ρυθμίσεων επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων καθώς και την ενσωμάτωση των ρυθμίσεων αυτών στην πολιτική έγκρισης νέων προϊόντων των οικείων ιδρυμάτων, η οποία αποτελεί το αντικείμενο της κατευθυντήριας γραμμής 23 των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση, ως απαίτηση σχετική με την εν λόγω διακυβέρνηση η οποία αποσκοπεί στη διαχείριση κινδύνου.

88 Έπειτα, η κατευθυντήρια γραμμή 2 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών παρακινεί, κατά τρόπο ευρύτερο, τα ως άνω ιδρύματα να ενσωματώσουν τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων στο πλαίσιο της διακυβέρνησης, της διαχείρισης κινδύνου και του εσωτερικού ελέγχου. Αποσαφηνίζει επίσης τον ρόλο που πρέπει να αναλάβουν συναφώς διάφορα όργανα των εν λόγω ιδρυμάτων, παραπέμποντας, και σε σχέση με το ζήτημα αυτό, σε διάφορες πτυχές των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΑΤ σχετικά με την εσωτερική διακυβέρνηση. Ειδικότερα, η κατευθυντήρια γραμμή 2.4 διευκρινίζει ότι τα ανώτερα διοικητικά στελέχη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι το προσωπικό που εμπλέκεται στον σχεδιασμό ενός προϊόντος είναι εξοικειωμένο και ακολουθεί τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων του παραγωγού, είναι ικανό και καταλλήλως καταρτισμένο και κατανοεί και είναι εξοικειωμένο με τις ιδιότητες, χαρακτηριστικά και κινδύνους του προϊόντος.

89 Τέλος, στο πλαίσιο αυτό, αφενός, οι κατευθυντήριες γραμμές 3 έως 8 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών εξειδικεύουν τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης οι οποίες πρέπει, βάσει των εν λόγω κατευθυντηρίων γραμμών, να ενσωματωθούν στο πλαίσιο εσωτερικής διακυβέρνησης των οικείων ιδρυμάτων.

90 Ειδικότερα, οι κατευθυντήριες γραμμές 3 έως 8 παροτρύνουν στη λήψη διαφόρων μέτρων προκειμένου να διασφαλίζεται ότι ο σχεδιασμός και η εμπορία ενός προϊόντος έχουν διαμορφωθεί κατάλληλα για τη σχετική αγορά-στόχο, ότι το προϊόν αυτό αποτελεί αντικείμενο δοκιμών, παρακολούθησης, διορθώσεων και διανομής μέσω κατάλληλων διαύλων και ότι συνοδεύεται από πληροφορίες για τους διανομείς. Ειδικότερα, η κατευθυντήρια γραμμή 3.3 διευκρινίζει ότι ο παραγωγός οφείλει να σχεδιάζει και να διαθέτει στην αγορά μόνο προϊόντα με χαρακτηριστικά, επιβαρύνσεις και κινδύνους τα οποία ανταποκρίνονται στα συμφέροντα, τους στόχους και τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης αγοράς-στόχου που καθορίζεται για το προϊόν και είναι προς όφελος της εν λόγω αγοράς-στόχου.

91 Οι κατευθυντήριες γραμμές 3 έως 8 προσδιορίζουν επομένως διάφορες πτυχές των διαδικασιών που πρέπει να εφαρμόζονται, εντός των οικείων ιδρυμάτων, ούτως ώστε να διασφαλίζεται ο επαρκής έλεγχος του σχεδιασμού και της εμπορίας των προϊόντων και κατά τον τρόπο αυτό να τίθενται υπό έλεγχο οι εξ αυτών απορρέοντες κίνδυνοι.

92 Αφετέρου, οι κατευθυντήριες γραμμές 9 έως 12 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών καθορίζουν, για τους διανομείς, προδιαγραφές παρόμοιες προς εκείνες που προβλέπουν οι κατευθυντήριες γραμμές 3 έως 8 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών για τους παραγωγούς.

93 Επί της βάσεως αυτής, πρέπει να εκτιμηθεί, κατά πρώτον, αν οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΕΑΤ, όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1093/2010.

94 Συναφώς, από τις σκέψεις 76, 77 και 83 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι το κύρος των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΑΤ οι οποίες, όπως οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές, αφορούν ζητήματα σχετιζόμενα με την εταιρική διακυβέρνηση εξαρτάται από την προϋπόθεση ότι οι κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τουλάχιστον μίας από τις πράξεις τις οποίες αναφέρει το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010 ή ότι είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής μιας τέτοιας πράξης.

95 Από το σημείο 6 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών προκύπτει ότι αυτές αποσαφηνίζουν τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων σε συσχετισμό με το άρθρο 74, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/36, το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 2007/64, το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/110 και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/17.

96 Όλες δε οι ως άνω οδηγίες πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελούν πράξεις τις οποίες αναφέρει το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010.

97 Καταρχάς, οι οδηγίες 2013/36 και 2009/110 μνημονεύονται ρητώς στη διάταξη αυτή.

98 Εν συνεχεία, μολονότι η οδηγία 2007/64 δεν μνημονευόταν στο κείμενο του άρθρου 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010 που ίσχυε κατά την ημερομηνία έκδοσης των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών, εντούτοις υπογραμμίζεται ότι το κείμενο της ως άνω διατάξεως παρέθετε την οδηγία 2015/2366, η οποία διαδέχθηκε την οδηγία 2007/64, η δε οδηγία 2007/64 μνημονευόταν στο κείμενο της διατάξεως αυτής που ίσχυε πριν από τις 12 Ιανουαρίου 2016.

99 Προκύπτει επομένως ότι εκ παραδρομής ο νομοθέτης της Ένωσης αντικατέστησε την παραπομπή στην οδηγία 2007/64 με παραπομπή στην οδηγία 2015/2366, χωρίς να λάβει υπόψη ότι η οδηγία 2015/2366 καταργούσε, βάσει του άρθρου της 114, την οδηγία 2007/64 μόνον από τις 13 Ιανουαρίου 2018.

100 Υπό τις συνθήκες αυτές, η παράθεση της οδηγίας 2015/2366 που περιλαμβανόταν στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010 κατά την ημερομηνία έκδοσης των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών πρέπει να ερμηνευθεί ως παραπομπή, κατά την ημερομηνία αυτή, στην οδηγία 2007/64.

101 Τέλος, μολονότι ούτε η οδηγία 2014/17 μνημονεύεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010, το άρθρο 29, παράγραφος 2, στοιχείο α', το άρθρο 34, παράγραφοι 2 και 4, καθώς το άρθρο 37 της οδηγίας αυτής προβλέπουν ότι η ΕΑΤ οφείλει να λάβει διάφορα

μέτρα για την εκτέλεση της ως άνω οδηγίας, οπότε η οδηγία αυτή, στο μέτρο που αναθέτει καθήκοντα στην ΕΑΤ, πρέπει να θεωρηθεί ως πράξη που παρατίθεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 1093/2010.

102 Επομένως, προκειμένου να απαντήσει στο τρίτο ερώτημα, το Δικαστήριο οφείλει περαιτέρω να εξακριβώσει αν οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν όντως στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών που παρατίθενται στο σημείο 6 των κατευθυντηρίων γραμμών ή αν είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής των οδηγιών αυτών.

103 Όσον αφορά, πρώτον, την οδηγία 2013/36, το άρθρο της 74, παράγραφος 1, προβλέπει ότι τα κατά την οδηγία αυτή ιδρύματα θεσπίζουν άρτιο πλαίσιο διακυβέρνησης, το οποίο περιλαμβάνει σαφή οργανωτική διάρθρωση με ευκρινείς, διαφανείς και συνεπείς γραμμές ευθύνης, αποτελεσματικές διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης, παρακολούθησης και αναφοράς των κινδύνων τους οποίους αναλαμβάνουν ή ενδέχεται να αναλάβουν, επαρκείς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου περιλαμβανομένων κατάλληλων διοικητικών και λογιστικών διαδικασιών καθώς και πολιτικές και πρακτικές αποδοχών που συνάδουν προς τις αρχές της ορθής και αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνων.

104 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως υποστήριξαν η ΕΑΤ και η ACPR, η διάθεση στην αγορά, από χρηματοοικονομικά ιδρύματα, τραπεζικών προϊόντων που έχουν σχεδιαστεί και διατεθεί στο εμπόριο χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά των οικείων αγορών καθώς και των ενδιαφερόμενων καταναλωτών ενδέχεται να προκαλέσει σημαντικούς κινδύνους για τα ιδρύματα αυτά, ιδίως εκθέτοντάς τα σε σημαντικό κόστος λόγω θεμελίωσης ευθύνης τους και επιβολής κυρώσεων εις βάρος τους.

105 Την ως άνω διαπίστωση αντανακλά άλλωστε η από 15 Ιουλίου 2015 τελική έκθεση της ΕΑΤ σχετικά με τις επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές, στην οποία υπογραμμίζεται περαιτέρω ότι η συμπεριφορά των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις λιανικές πωλήσεις, ενδιαφέρει τις ρυθμιστικές αρχές όχι μόνον σε επίπεδο προστασίας των καταναλωτών αλλά και σε επίπεδο προληπτικής εποπτείας και σε συσχετισμό με τον σκοπό της προαγωγής της εμπιστοσύνης των αγορών, της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και της ακεραιότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

106 Δεδομένου ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές επιδιώκουν, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 86 έως 92 της παρούσας αποφάσεως, να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο τα οικεία ιδρύματα πρέπει να συμπεριλάβουν στις εσωτερικές τους δομές και διαδικασίες ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων, αποβλέπουσες στη συνεκτίμηση των χαρακτηριστικών των οικείων αγορών καθώς και των χαρακτηριστικών των ενδιαφερόμενων καταναλωτών, οι ως άνω κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να θεωρούνται ότι θεσπίζουν αρχές προοριζόμενες να διασφαλίσουν αποτελεσματικές διαδικασίες εντοπισμού, διαχείρισης και παρακολούθησης των κινδύνων καθώς και επαρκείς μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, κατά την έννοια του άρθρου 74, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/36, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ύπαρξη του άρτιου πλαισίου εταιρικής διακυβέρνησης που επιτάσσει η διάταξη αυτή.

107 Εξάλλου, λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 74, παράγραφος 3, της ως άνω οδηγίας προβλέπει ρητώς ότι η ΕΑΤ πρέπει να συμμορφωθεί προς την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού κατά την έκδοση κατευθυντηρίων γραμμών σχετικών με το πλαίσιο, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου, υπογραμμίζεται ότι η ενσωμάτωση στις διαδικασίες και τους μηχανισμούς αυτούς στοιχείων με τα οποία επιδιώκεται να συνεκτιμηθεί η κατάσταση στις αγορές-στόχους πρέπει να θεωρηθεί ότι συμβάλλει στην απαιτούμενη από το άρθρο 74,

παράγραφος 2, της οδηγίας προσαρμογή των εν λόγω διαδικασιών και μηχανισμών στην πολυπλοκότητα των κινδύνων που εγγενώς ενέχουν το επιχειρηματικό μοντέλο και οι δραστηριότητες του ιδρύματος.

108 Οι διαπιστώσεις αυτές δεν κλονίζονται ούτε από το γεγονός ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές αναφέρονται ειδικώς στην επίβλεψη και στη διακυβέρνηση προϊόντων ούτε από την ιδιαίτερη θέση την οποία οι ως άνω κατευθυντήριες γραμμές επιφυλάσσουν στα συμφέροντα, στους στόχους και στα χαρακτηριστικά των καταναλωτών, μολονότι τα στοιχεία αυτά δεν μνημονεύονται ευθέως στο άρθρο 74 της οδηγίας 2013/36.

109 Αφενός, όπως υπογραμμίζεται στο σημείο 5 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών, αυτές δεν πραγματεύονται την καταλληλότητα των προϊόντων για μεμονωμένους καταναλωτές.

110 Αντιθέτως, από τις σκέψεις 86 έως 92 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι οι ως άνω κατευθυντήριες γραμμές παραπέμπουν στα συμφέροντα, τους στόχους και τα χαρακτηριστικά των καταναλωτών αποκλειστικώς προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα εν λόγω συμφέροντα, στόχοι και χαρακτηριστικά λαμβάνονται υπόψη στις διαδικασίες διαχείρισης κινδύνου και στους μηχανισμούς εσωτερικής διακυβέρνησης των οικείων ιδρυμάτων.

111 Αφετέρου, είναι γεγονός ότι τα τεχνικά κριτήρια που καθορίζονται στα άρθρα 76 έως 95 της οδηγίας 2013/36 και στα οποία παραπέμπει το άρθρο 74, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας δεν αφορούν ειδικώς ούτε την επίβλεψη και τη διακυβέρνηση προϊόντων ούτε τα συμφέροντα, τους στόχους και τα χαρακτηριστικά των καταναλωτών.

112 Πλην όμως, το γεγονός ότι, κατά το ως άνω άρθρο 74, παράγραφος 2, τα τεχνικά αυτά κριτήρια πρέπει να λαμβάνονται υπόψη δεν σημαίνει ότι το άρτιο πλαίσιο διακυβέρνησης για το οποίο γίνεται λόγος στο άρθρο 74, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας πρέπει να καθορίζεται αποκλειστικώς με βάση τα εν λόγω τεχνικά κριτήρια.

113 Επομένως, οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής του άρθρου 74, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/36.

114 Δεύτερον, όσον αφορά τα ιδρύματα που προτίθενται να παρέχουν υπηρεσίες πληρωμών, το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 2007/64 επιβάλλει υποχρεώσεις που διατυπώνονται κατά τον ίδιο τρόπο με εκείνες που προβλέπονται στο άρθρο 74, παράγραφος 1, της οδηγίας 2013/36.

115 Επομένως, από τα όσα προεκτέθηκαν στις σκέψεις 103 έως 110 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες καλύπτουν, μεταξύ άλλων προϊόντων, τις υπηρεσίες πληρωμών, μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής του άρθρου 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 2007/64.

116 Τρίτον, το ίδιο ισχύει και όσον αφορά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/110, δεδομένου ότι η διάταξη αυτή προβλέπει απλώς την εφαρμογή στα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος ορισμένων άρθρων της οδηγίας 2007/64, μεταξύ των οποίων και του άρθρου 10.

117 Τέταρτον, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/17 ορίζει μεταξύ άλλων ότι, σε περίπτωση που ο πιστωτικός φορέας, ο μεσίτης πιστώσεων ή ο εντεταλμένος αντιπρόσωπος εκπονεί πιστωτικά προϊόντα, χορηγεί, διαμεσολαβεί ή παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σχετικά

με πίστωση που χορηγείται στους καταναλωτές για ακίνητα που προορίζονται για κατοικία, πρέπει να ενεργεί με εντιμότητα, δικαιοσύνη, διαφάνεια και επαγγελματισμό λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των καταναλωτών.

118 Η διάταξη αυτή διευκρινίζει ακόμη ότι, όσον αφορά τη χορήγηση, διαμεσολάβηση ή παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σχετικά με τέτοια πίστωση, οι δραστηριότητες βασίζονται σε πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του καταναλωτή και οποιαδήποτε ειδική απαίτηση έχει γνωστοποιήσει ο καταναλωτής, καθώς και σε εύλογες παραδοχές σχετικά με τους κινδύνους για την κατάσταση του καταναλωτή κατά τη διάρκεια της σύμβασης πίστωσης.

119 Υπενθυμίζεται όμως, καταρχάς, ότι η κατευθυντήρια γραμμή 1 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών διευκρινίζει ότι οι περιγραφόμενες ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων πρέπει να στοχεύουν στο να διασφαλίζουν ότι, κατά τον σχεδιασμό και τη διάθεση προϊόντων στην αγορά, λαμβάνονται υπόψη τα συμφέροντα, οι στόχοι και τα χαρακτηριστικά των καταναλωτών και αποφεύγονται ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις για τον καταναλωτή.

120 Έπειτα, η συνεκτίμηση των συμφερόντων, των στόχων και των χαρακτηριστικών της ή των αγορών στόχων, η οποία αποτελεί αντικείμενο των κατευθυντηρίων γραμμών 3 και 11 των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών, προϋποθέτει τον καθορισμό και, εν συνεχεία, τη συνεκτίμηση κατά τις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων της κατάστασης των καταναλωτών που είναι παρόντες στις αγορές αυτές.

121 Τέλος, υπογραμμίζεται ότι τα συγκεκριμένα μέτρα που μνημονεύονται στις κατευθυντήριες γραμμές 4, 5, 7, 9 και 12 καθορίζονται μέσω ρητής παραπομπής στη συνεκτίμηση, σε διάφορα στάδια του σχεδιασμού και της εμπορίας των επίμαχων προϊόντων, των συμφερόντων, των στόχων και των χαρακτηριστικών των καταναλωτών.

122 Ως εκ τούτου, οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίες για τη διασφάλιση αποτελεσματικής και συνεπούς εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/17.

123 Επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στο πεδίο δράσης της ΕΑΤ, όπως αυτό ορίζεται κατά τρόπο γενικό στο άρθρο 1, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1093/2010.

124 Κατά δεύτερον, πρέπει να κριθεί αν οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στο ειδικό πλαίσιο που έχει καθορίσει ο νομοθέτης της Ένωσης για την άσκηση της εξουσίας της ΕΑΤ να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές.

125 Συναφώς, προκύπτει, πρώτον, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των στοιχείων που εκτίθενται στις σκέψεις 119 έως 121 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές έχουν σκοπό να συμβάλουν στην προστασία των πελατών καθώς και των καταθετών και των επενδυτών, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 5, στοιχείο στ′, και στο άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο η′, του κανονισμού 1093/2010.

126 Δεύτερον, δεδομένων των όσων εκτίθενται στις σκέψεις 104 και 110 της παρούσας αποφάσεως, οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές πρέπει επίσης να συσχετισθούν με τα καθήκοντα που ανατίθενται στην ΕΑΤ, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 5, στοιχείο ε′, όσον αφορά τη δημιουργία πλαισίου για την ανάληψη κινδύνου από τα χρηματοοικονομικά ιδρύματα.

127 Τρίτον, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές συμβάλλουν στην καθιέρωση συνεπών, αποδοτικών και αποτελεσματικών εποπτικών πρακτικών στο ΕΣΧΕ, για την οποία κάνουν λόγο το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', και το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1093/2010.

128 Ειδικότερα, οι ως άνω κατευθυντήριες γραμμές θέτουν ευθέως σε εφαρμογή τις αρχές που καθορίζονται στην κοινή θέση των ευρωπαϊκών εποπτικών αρχών σχετικά με τις διαδικασίες των παραγωγών για την εποπτεία και τη διακυβέρνηση προϊόντων (JC-2013-77), που υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών, την ΕΑΤ καθώς και την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων.

129 Υπογραμμίζεται ιδίως ότι η ως άνω κοινή θέση, η οποία δηλώνει ότι αποσκοπεί στην ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών καθώς και στη διασφάλιση της σταθερότητας, της αποτελεσματικότητας και της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών αγορών, προβλέπει ρητώς ότι η ΕΑΤ θα χρησιμοποιήσει τις αρχές που καθορίζει η εν λόγω κοινή θέση για να διαμορφώσει λεπτομερέστερες απαιτήσεις σχετικά με την επίβλεψη και τη διακυβέρνηση τραπεζικών προϊόντων.

130 Επομένως, διαπιστώνεται ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στο ειδικό πλαίσιο που έχει καθορίσει ο νομοθέτης της Ένωσης για την άσκηση της εξουσίας της ΕΑΤ να εκδίδει κατευθυντήριες γραμμές, όπως αυτό προκύπτει από το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, καθώς και το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1093/2010, σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 5, του ίδιου κανονισμού.

131 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι επίμαχες κατευθυντήριες γραμμές εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της ΕΑΤ, όπως αυτές καθορίζονται από τον νομοθέτη της Ένωσης.

132 Επομένως, από την εξέταση του τρίτου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος των επίμαχων κατευθυντηρίων γραμμών.

Επί των δικαστικών εξόδων

133 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 263 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι πράξεις όπως οι κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), της 22ας Μαρτίου 2016, σχετικά με τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λιανικής τραπεζικής (EBA/GL/2015/18), δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο προσφυγής ακυρώσεως δυνάμει του άρθρου αυτού.

2) Το άρθρο 267 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο, δυνάμει του άρθρου αυτού, να εκτιμήσει το κύρος πράξεων όπως οι κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), της 22ας Μαρτίου 2016, σχετικά με τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λιανικής τραπεζικής (EBA/GL/2015/18).

3) Το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει να εξαρτάται το παραδεκτό, ενώπιον εθνικού δικαστηρίου, ενστάσεως ελλείψεως νομιμότητας προβαλλόμενης κατά πράξεως της Ένωσης από την προϋπόθεση ότι η πράξη αυτή αφορά άμεσα και ατομικά τον διάδικο ο οποίος προβάλλει την ένσταση αυτή.

4) Από την εξέταση του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος των κατευθυντηρίων γραμμών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών (ΕΑΤ), της 22ας Μαρτίου 2016, σχετικά με τις ρυθμίσεις επίβλεψης και διακυβέρνησης προϊόντων λιανικής τραπεζικής (EBA/GL/2015/18).

(υπογραφές)